

บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา และรูปแบบของความสัมพันธ์โดยศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลจากโครงการวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ของประชากร 3 วัยในประเทศไทย ซึ่งดำเนินการวิจัยโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2536 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาในเขตกรุงเทพมหานครได้พิจารณาความสัมพันธ์กับมารดาโดยแบ่งเป็น 4 ด้านคือ ความสนิทสนมระหว่างบุตรสาวกับมารดา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว และความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมความสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน ลักษณะที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ความสัมพันธ์โดยรวมกับ โดยสรุปได้ดังนี้

1. ความสนิทสนมกับมารดา

(1) สตรีในกลุ่มอายุมากจะมีความสนิทสนมกับมารดามากกว่าสตรีในกลุ่มอายุน้อย อาจเป็นเพราะสตรีที่มีอายุน้อยกว่าจะมีอายุใกล้เคียงกับมารดาของตนเองมากกว่าสตรีที่มีอายุน้อย จึงทำให้เกิดความแตกต่างของช่องว่างระหว่างวัยกันน้อย จึงมีผลต่อความสนิทสนมกับมารดา (2) จำนวนบุตรของสตรีไม่มีผลกระทบต่อความสนิทสนมกับมารดา กล่าวคือ ไม่ว่าสตรีมีบุตร 1 คนหรือมากกว่า 1 คน ก็ไม่ทำให้ความสนิทสนมกับมารดามีความแตกต่างมากนัก (3) ระดับการศึกษาของสตรี ไม่มีผลกระทบต่อความสนิทสนมกับมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีความสนิทสนมกับมารดามากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับสูง (4) แบบแผนครอบครัวของสตรีจะมีผลอย่างมากกับความสนิทสนมกับมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกล่าวคือ ร้อยละ 70.2 ของผู้ตอบในครอบครัวขยายมีความสนิทสนมกันมากกับมารดา ส่วนสตรีในครอบครัวเดี่ยวมีความสนิทสนมกับมารดาในสัดส่วนที่น้อยกว่า

(ร้อยละ 58.9) ตัวแปรนี้ชี้ให้เห็นว่าในเขตกรุงเทพมหานคร การอยู่ครอบครัวขยายจะมีผลต่อสมาชิกภายในครอบครัวมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว (5) ระดับงานของสตรี พบว่าไม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (6) รายได้ของสตรีเป็นตัวแปรหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสตรีที่มีรายได้สูงมีความสัมพันธ์กับมารดามากกว่าสตรีที่มีรายได้ต่ำ และ (7) รายได้ของสามีสตรีพบว่าสตรีที่สามีมีรายได้สูงจะมีความสัมพันธ์กับมารดามากกว่าสตรีที่สามีมีรายได้ต่ำ

2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา

ผลการศึกษา พบว่า (1) สตรีในกลุ่มอายุมากมีสัดส่วนของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับมารดาในเกณฑ์ดีมากหรือดีเยี่ยมมากกว่าสตรีในกลุ่มอายุน้อย (2) จำนวนบุตรของสตรี และ (3) ระดับการศึกษาของสตรีไม่มีผลกระทบต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา (4) แบบแผนครอบครัวของสตรี พบว่า ผู้ตอบที่อยู่ในครอบครัวขยาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับมารดาในเกณฑ์ดีมากหรือดีเยี่ยมในสัดส่วนที่มากกว่าผู้ตอบที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว (5) ระดับงานของสตรีไม่มีผลกระทบต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา (6) รายได้ของสตรี พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบที่มีรายได้สูงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับมารดาในเกณฑ์ดี เพราะเมื่อมีรายได้สูงอาจมีผลต่อการแบ่งเวลาให้กับสมาชิกในครอบครัวและโอกาสในการพูดคุยปรึกษาเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น และ (7) รายได้ของสามีสตรีเป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะรายได้ของสามีสตรีเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายภายในบ้าน หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทำให้สตรีมีเวลาที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับมารดามากขึ้น

3. ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว

(1) อายุของสตรีมีผลต่อความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สตรีที่มีอายุมากตอบว่ามารดาเข้าใจตนเองคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่า อาจเป็นเพราะสตรีที่มีอายุมากกว่าน่าจะมีอายุห่างจากมารดาไม่มากนัก ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างวัยน้อยกว่าจึงมีผลต่อความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว (2) จำนวนบุตรของสตรี (3) ระดับการศึกษาของสตรี (4) แบบแผนครอบครัวของสตรี และ (5) ระดับงานของสตรีไม่มีผลกระทบต่อความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (6) รายได้ของสตรี พบว่าผู้ตอบที่มีรายได้สูงกว่ารายงานว่ามารดาเข้าใจตนเองคิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่มีรายได้ต่ำ และรายได้ของสตรีมีผลกระทบต่อความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และ (7) สตรีที่สามมีรายได้สูงกว่า ตอบว่ามารดาเข้าใจตนเองคิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่สามมีรายได้ต่ำและมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา

(1) อายุของสตรี พบว่าสตรีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 50 ตอบว่ามีความเข้าใจมารดาในเกณฑ์ดี แต่ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) จำนวนบุตรของสตรีไม่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) ระดับการศึกษาของสตรี พบว่า ผู้ตอบที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีร้อยละ 38.8 รายงานว่ามีความเข้าใจต่อมารดาในระดับดีมาก/ดีเยี่ยม อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่สูงของผู้ตอบ ทำให้ความคิดความอ่านและความเข้าใจต่อมารดาดีกว่า อย่างไรก็ตามระดับการศึกษาของสตรีมีผลกระทบต่อความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (4) สตรีที่อยู่ในครอบครัวขยายมีสัดส่วนของความเข้าใจต่อมารดาในเกณฑ์ดีมากหรือดีเยี่ยมมากกว่าผู้ตอบที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว แต่แบบแผนครอบครัวของสตรีไม่มีผลกระทบต่อความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (5) ระดับงานของสตรีมีผลกระทบต่อความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (6) รายได้ของสตรี พบว่า สตรีที่มีรายได้สูงกว่ามีความเข้าใจต่อมารดาในสัดส่วนที่มากกว่าสตรีที่มีรายได้ต่ำ โดยที่รายได้ของสตรีมีอิทธิพลต่อความเข้าใจดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (7) สตรีที่สามมีรายได้สูงกว่ามีความเข้าใจต่อมารดาคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าสตรีที่สามมีรายได้ต่ำ และรายได้ของสามีสตรีมีผลกระทบต่อความเข้าใจของสตรีที่มีต่อมารดาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อมูลในตารางที่ 45 แสดงให้เห็นว่า มีตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาในแต่ละเรื่อง คือ ความสนิทสนมกับมารดา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว และความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา

ตารางที่ 45 แสดงตัวแปรอิสระทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา

	รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา			
	ความสนิทสนมกับมารดา	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา	ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว	ความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา
อายุของสตรี		*	*	
จำนวนบุตรของสตรี				
ระดับการศึกษาของสตรี				*
แบบแผนครอบครัวของสตรี	*			
ระดับงานของสตรี				*
รายได้ของสตรี	*		*	*
รายได้ของสามีสตรี		*	*	

* หมายถึงตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

5. ความสัมพันธ์โดยรวม

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์โดยรวม พบว่าตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลคือ อายุของสตรี รายได้ของสตรีและรายได้ของสามีสตรี ในตารางที่ 46 โดยที่ข้อมูล (1) ผู้ตอบในกลุ่มอายุมากจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมมากกว่าผู้ตอบในกลุ่มอายุน้อย ซึ่งอาจเนื่องมาจากสตรีที่มีอายุมากกว่ามีวัยที่ใกล้เคียงกับมารดาทำให้ความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ดีกว่าผู้ตอบในกลุ่มอายุน้อย (2) รายได้ของสตรี ผู้ตอบที่มีรายได้สูงมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะรายได้ของสตรีที่สูงกว่ามีส่วนช่วยให้เวลาที่มีให้กับมารดามากกว่าสตรีที่มีรายได้ต่ำกว่า และ (3) รายได้ของสามีสตรีนับว่าเป็นตัวแปรที่มีส่วนสำคัญทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตอบกับมารดาเป็นไปในทางที่ดี คือ ผู้ตอบที่สามีมีรายได้สูงจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมมากกว่าผู้ตอบที่สามีมีรายได้ต่ำ

สำหรับตัวแปรอิสระที่ไม่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม ได้แก่ จำนวนบุตรของสตรี แบบแผนครอบครัวของสตรี และระดับงานของสตรี ในตารางที่ 46 อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวแปรทั้ง 4 ดังนี้ (1) จำนวนบุตรของสตรี ผู้ตอบที่มีบุตร 3 คนขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมมากที่สุด รองลงมาคือผู้ตอบที่มีบุตร 1 คน และ 2 คน (2) ระดับการศึกษาของสตรี ผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มของค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมมากกว่าผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีส่วนช่วยในการคิดการกระทำส่งผลให้ความสัมพันธ์กับมารดาดีกว่าผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า (3) แบบแผนครอบครัวของสตรี ผู้ตอบที่อยู่ในครอบครัวแบบขยายจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมที่มากกว่าสตรีที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว อาจเป็นเพราะการอยู่ในครอบครัวขยายอาจมีมารดาอยู่ร่วมด้วย ทำให้มีความใกล้ชิดและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และ (4) ระดับงานของสตรี พบว่าแนวโน้มของสตรีที่มีระดับงานสูงกว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมที่มากกว่าสตรีที่มีระดับงานต่ำกว่า อาจเนื่องมาจากผู้ตอบที่มีระดับงานสูงมีความเป็นผู้ใหญ่หรือมีอายุมากกว่าทำให้เข้าใจมารดาได้ดีกว่าผู้ตอบที่มีระดับงานต่ำ

ตารางที่ 46 แสดงตัวแปรอิสระทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์โดยรวม

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์โดยรวม
อายุของสตรี	*
จำนวนบุตรของสตรี	
ระดับการศึกษาของสตรี	
แบบแผนครอบครัวของสตรี	
ระดับงานของสตรี	
รายได้ของสตรี	*
รายได้ของสามีสตรี	*

* หมายถึงตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

ข้อเสนอแนะ

1. การที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาให้ละเอียดยิ่งขึ้นนั้น น่าจะมีข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุตรสาวกับมารดา เมื่ออยู่ในวัยเด็ก/วัยรุ่น วัยทำงาน หรืออาจถามถึงเหตุการณ์เมื่อ 5 ปี 10 ปี 15 ปี ที่ผ่านมา เพื่อให้บุตรสาวประเมินว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากปัจจุบันอย่างไร
2. ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรสาวในครั้งต่อไป ควรเพิ่มตัวแปรอิสระที่จะศึกษา เช่น อายุของมารดา ระดับการศึกษาของมารดา และอาชีพของมารดา เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับภูมิหลังของบุตรสาวว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งความแตกต่างดังกล่าว อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา
3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา โดยสอบถามข้อมูลจากทั้งมารดาและบุตรสาว
4. ควรมีการศึกษาในระดับประเทศ โดยสุ่มตัวอย่างประชากรทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา รวมทั้งวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว